

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Genade zij u en vrede van God onze Vader,
en van Jezus Christus onze Heer.*

Efeziërs 2:2

De Efezebrief begint met een groet, met woorden van licht en genade: 'Genade zij u en vrede' (Ef 2:2). Het zijn woorden die regelrecht doen denken aan de priesterlijke zegen in het boek Numeri, aan die woorden van licht en genade, waar vaak ook onze diensten mee eindigen:

*Moge de Heer u zegenen en beschermen,
moge de Heer het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,
moge de Heer u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.*

Num 6:24-26

Heilige woorden, door God zelf gesproken aan Aäron en zijn nakomelingen: God keert zijn aangezicht niet af. Nee Hij wendt zich toe, beweegt zich naar ons. Ook ons kijkt Hij liefdevol aan, Hij laat zijn licht over ons schijnen, Hij zal bescherming geven: dat is zijn belofte. Op de weg door het leven en op de golven van de tijd, is Hij het die ons draagt op de vleugels van zijn genade en ons zijn vrede geeft. Wanneer Paulus de gemeente in Efeze groet, vat hij het samen in twee woorden: genade zij u en vrede! Prachtig en liefdevol zoals Paulus zijn brief aan de Efeziërs begint. Maar aan deze bemoedigende groet gaat een belangrijke mededeling vooraf waar je zomaar overheen zou kunnen lezen. De NBV vertaalt het zo:

Aan de heiligen in Efeze, aan de gelovigen die één zijn in Christus Jezus (Ef 1:1).

Waar het mij nu even om gaat is het woord 'heiligen', want zo spreekt Paulus de gemeentes in zijn brieven geregeld aan. Als gemeenschap van heiligen. Wat roept dat woord 'heiligen' bij je op? Kun je jezelf, kun je elkaar zo zien, als mensen door God geroepen en geheiligd? Of merk je misschien dat er bij dat woord 'heiligen' stekels bij je opgaan, dat je een bepaalde weerstand voelt, een ongemakkelijkheid? Kunnen wij wel heilig zijn, met alle fouten die we maken? We zijn immers maar gewone mensen, die beïnvloed worden door allerlei krachten. We doen niet altijd het goede, we maken brokken, struikelen over onze eigen voeten. En toch spreekt de Bijbel over de opdracht om 'heilig te zijn' omdat God heilig is. Vandaag wil ik met u kijken naar de Bijbelse betekenis van dat woord 'heilig'. Wat bedoelt de Bijbel precies, als zij spreekt over die opdracht om een heilig volk te zijn?

Ik begin bij het boek Exodus, bij de woorden die wij vandaag gelezen hebben met elkaar. Aan het begin van Exodus 19 lezen we dat de Israëlieten na drie maanden reizen aankomen in de Sinaïwoestijn. Drie maanden lang zijn ze onderweg geweest. Ze hebben een bewogen tijd achter de rug: ze zijn ternauwernood ontkomen aan de dood. Met Gods hulp hebben ze zich ontworsteld uit de handen farao en hebben ze een tocht ingezet. Samen trekken ze de woestijn door. Toch is dat 'samen' helemaal niet vanzelfsprekend. De Israëlieten zijn mensen die gaandeweg en in schade en schande moeten leren wat vrijheid is. Velen van hen zijn geboren in slavernij. Nooit hebben ze geleerd om eigen keuzes te maken, om verantwoordelijkheid te dragen. Van

een gemeenschap kun je nog niet spreken. Samengeraapt uit stammen, families van her en der, mensen ook die meetrokken, zijn ze op weg gegaan. Onderweg zullen ze leren dat ze elkaar gegeven zijn, dat er geen andere weg is dan met elkaar het spoor te gaan dat God hen wijst.

Het moet een indrukwekkend moment zijn geweest: na drie maanden reizen komen ze aan bij de Sinaïberg. Ze zien de koperachtige rotsen die omhoog reizen, een machtig gebergte van meer dan 2000 meter hoog. Opvallend zijn de woorden in vers 3: "Mozes ging de berg op, naar God". Hij laat het volk alleen achter. Die beweging zien we ook bij Jezus steeds terugkomen: hoe Hij menigten mensen die zijn hulp komen zoeken van tijd tot tijd achterlaat om met God te zijn. En ook hier gebeurt dat: helemaal alleen klimt Mozes naar boven. En daar op de top van de berg, spreekt hij met God. Vanaf die hoogte kan Mozes zien, wat het volk nog niet te zien kreeg. Hij kijkt uit over het hele landschap: hoe achter elke berg, nieuwe rotsen opschieten; hij ziet zandvlakten en oases, en ergens in de verte, ja ongelofelijk ver weg, hun bestemming. Mozes ziet de hele weg die zij moeten gaan.

En toch heeft de Eeuwige het niet over de weg die nog komen zal, maar herinnert Hij Mozes aan de weg die de Israëlieten in de afgelopen maanden hebben afgelegd, die weg waarop Hij hen als een vader heeft gedragen. Je voelt daarin zijn liefde, de zorg die God voelt voor zijn volk. Hij weet dat zij nog kinderen zijn, dat ze onderweg zullen struikelen en vallen. En zo spreekt Hij hen ook aan:

*Zo zul je zeggen tegen het huis van Jakob,
dit zul je verklaren aan de kinderen van Israël.*
Ex 19:3

We krijgen een inkijkje in Gods hart. Door de ogen van de Heer mogen we meekijken, meeluisteren, hoe God naar zijn volk kijkt. "Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij mij heb gebracht" (Ex 19:4). Met een prachtig beeld, wil God hier duidelijk maken hoe hij voor zijn volk zorgt, hoe lief hij zijn mensen heeft. Zoals een adelaar voor zijn jongen zorgt, zo draagt God ook ons.

Dat beeld komt helemaal aan het einde van Israëls woestijnreis nog eens terug, in het lied van Mozes. Wanneer Mozes oud geworden is, en terugkijkt op de hele weg die God met zijn volk is gegaan, klinken die woorden opnieuw. Je vindt ze in Deuteronomium 32.

*Zoals een arend over zijn jongen waakt
en voortdurend erboven blijft zweven,
zijn vleugels uitspreidt en zijn jongen daarop draagt,
zo heeft de Heer zijn volk geleid, Hij alleen.*
Deut 32:11-12a

De Israëlieten hebben zich ongetwijfeld klein en kwetsbaar gevoeld in de uitgestrekte woestijn, waar ze met elkaar hun weg moeten zoeken. Maar hoog boven hun hoofden, tussen de rotsen, zweeft een adelaar, steeds cirkelt hij rondom hen en houdt hij hen in de gaten. Hoog op een rots heeft hij zijn nest gebouwd. Daar op de rand van de

afgrond, hebben de ouders hun eieren uitgebroed. Maar de jongen groeien flink; hongerig en krijsend om voedsel beginnen ze elkaar te verdringen. Vader en moeder arend zoeken elke dag naar voedsel, tot het moment aangebroken is dat de jongen zelf moeten leren vliegen. Ze willen niet en verzetten zich, want ze zijn gewend om gevoed te worden. Onwennig en onzeker kijken ze over de rand naar beneden.

Mozes zingt ervan in zijn lied. Je kunt het voor je zien: hoe een vader arend met zijn scherpe snavel zijn jongen begint op te drijven en hen een duwtje geeft. Krijsend en schreeuwend kukelen ze over de rand, tuimelen ze in een vrije val naar beneden. Het moet voor zo'n beestje angstaanjagend zijn. De afgrond die steeds dichterbij komt. Onhandig fladderen ze met alle macht met hun vleugels; de paniek neemt toe, de angst om te pletter te vallen op de rotsen.

De jonge vogels zien niet dat hun vader boven hun cirkelt, dat hij hen in de gaten houdt. Op het moment dat ze vleugellam zijn, dat zij dreigen te vallen, duikt hij naar beneden en spreidt hij zijn machtige vleugels uit om het jong op te vangen. Dan werpt hij het jong omhoog en draagt hij het. Zo brengt hij het jong veilig terug naar zijn nest. Dat ritueel zal hij herhalen, totdat elk jong zelf leert vliegen.

Die ervaring: in de ruimte geworpen worden, drijvend op de wieken van de wind, gedragen door God zelf: leren geloven is een waagstuk. Het vraagt om vertrouwen. Is het doodeng als alles in je schreeuwt om hulp, als je voelt: ik bevind mij in een vrije val, ik zie de diepte op mij afkomen? Doodeng is het. Het schud je door elkaar. In het leven met haar diepten en dalen gaan we soms hard onderuit. We lopen vast of steeds in kringetjes, de bergen zijn te stijl, het pad dat we moeten gaan te onbegaanbaar. Op onze reis door het leven kan ons van alles overkomen dat je geloof, je zekerheid onderuithaalt. Ziekte die je stilzet bij je eigen kwetsbaarheid, verlamdende angst omdat je dromen, je diepste verlangens je dreigen ontnomen te worden.

'Toen ik u droeg op adelaarsvleugels': bij die woorden moeten we ongetwijfeld ook denken aan de momenten waarop we ons op een kruispunt bevonden, een moment waarop je dacht: ik weet niet meer hoe ik verder moet. Zoals een kuiken dat moet leren vliegen, zo bevinden ook wij ons op momenten aan de rand van de afgrond, de diepte: angstig en bang, onzeker om de stap te wagen. Tot dat ene moment, waarop God ingrijpt. Het moment waarop je dacht: ik viel, ik tuimelde naar de diepte, geen grond meer onder mijn voeten... maar toen hebt U mij gegrepen, mij opvangen en gedragen tot ik vliegen kon.

In Deuteronomium 32 wordt het adelaarsjong *Jeshurun* genoemd (cf. Deut 32:15). Die naam betekent: de 'rechttopstaande' of de 'gezegende'. In Jesaja 44 komt die naam ook terug. En ook daar is Jeshurun verbonden aan Jakob: "jou heb ik gemaakt en al in de moederschoot gevormd... wees niet bang, mijn dienaar Jakob, Jeshurun, die ik heb uitgekozen" (Jes 44:2). Jeshurun: het volk dat door God op eigen benen is gezet, een volk op weg naar volwassenheid.

Op weg door de woestijn, daar in het onherbergzame landschap van de Sinaï worden zij gaandeweg zijn volk. Ze hadden niet voor elkaar gekozen. Allemaal hadden ze hun eigen belangen, hun eigen behoeften. Ze hadden geen idee... ja, werkelijk geen besef

wat het betekent om elkaar te moeten dragen. Maar in die woestijn, waar ze zo hard met zichzelf geconfronteerd worden, waar ze het uit moeten vechten met elkaar, hebben ze ervaren hoe God ondanks alles bij hen is, dat Hij hen als een adelaar behoedt en draagt. De Psalmen zingen ervan: dat Hij voor hen een rots is, een plaats om te schuilen tegen harde wind en regen. Zoals een arend haar jongen verbergt onder haar beschermende vleugels, zo hebben zij ervaren dat God voor hen een toevlucht is, en plaats waar ze veilig zijn.

*Wie in de beschutting van de Allerhoogste woont
en overnacht in de schaduw van de Ontzagwekkende:
Zeg nu tegen de Heer: 'Mijn toevlucht Gij, mijn vesting,
mijn God. Op U vertrouw ik (Ps 91:2).*

En zo gaat het vaak ook in onze relatie met God: Hij duwt ons soms over de rand, niet om ons pijn te doen, maar opdat wij volwassen zouden worden in het geloof, opdat wij werkelijk zouden leren vertrouwen op Hem en ons hart aan Hem zouden geven. Want alleen daarin, in oprecht en waarachtig Godsvertrouwen, in de overgave aan zijn genade, daarin ligt het moment verborgen waarop mensen zijn mensen worden, zijn volk.

Maar Exodus 19 maakt nog iets anders duidelijk. Nog voor de Israëlieten er klaar voor waren om voor God te kiezen, kiest Hij hen uit. Luister goed naar de woorden van de Heer in vers 5 en 6.

Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken [...] een koninkrijk van priesters zul je zijn.

De opdracht om Gods volk te zijn begint met een heilige verantwoordelijkheid: als je naar mij stem zult horen, staat er letterlijk, en je mijn verbond bewaart, dan zul je een kostbaar bezit zijn. Het is een heilige roeping: om te leven naar de tien woorden die God geeft, dat richtsnoer voor een waarachtig leven. Dat je Gods naam hoog zult houden en Hem liefhebt; dat je op tijd zult rusten op die zevende dag; dat je de aarde niet ontwijdt; dat je niet liegt en bedriegt, dat je eerbied hebt voor elkaar: voor je vader en je moeder, je echtgenoot, je broeders en je zusters, dat je geen oneerlijke woorden spreekt, dat je je zinnen niet zet op wat een ander toebehoort. Heilige woorden, door God gegeven.

Dat woord 'heilig' betekent in het Hebreeuws: 'apart gezet'. Het betekent niet dat mensen geen fouten zullen maken, of dat ze onfeilbaar zijn. Het betekent dat dat wij door Hem geroepen worden: om samen zijn volk te zijn. Ook wij hebben net als de Israëlieten niet voor elkaar gekozen. Wij worden door God aan elkaar gegeven. En onze eerste opdracht is om Hem trouw te zijn, om zijn wegen te lopen. Dat benadrukt ook Paulus in Kolossenzen 2. "Omdat God u heeft uitgekozen, omdat u zijn heiligen bent en Hij u liefheeft" (Kol 2:12). Ja, de Heer, heeft ons allen lief, en roept ons om samen zijn volk te zijn.

Maar dat 'samen op weg zijn' kan alleen maar tot vrucht en zegen zijn wanneer de liefde waarmee God ons liefheeft, ook onder ons woont. Daarom zegt Paulus: kleed je

bovenal in de liefde, want dat is de band die u tot een volmaakte eenheid maakt. Die eenheid is een geschenk en heeft haar bron in Christus: in zijn leven en sterven. Maar eenheid is ook een werkwoord. Paulus maakt het heel praktisch: laat je hart door een innig medeleven beroerd zijn, toon elkaar goedheid, wees geduldig, bescheiden en zachtmoedig. Verdraag elkaar, en vergeef een ander wanneer er fouten zijn gemaakt; maar bovenal: laat de vrede van Christus heersen in je hart. Laat zijn woorden van liefde en recht in al hun ongelofelijke rijkdom in jou wonen. Laat die liefde je hele bestaan doordringen. En wees zo samen zijn gemeente: want daartoe zijn wij allen geroepen.

Wij zijn aan elkaar gegeven: samen en met elkaar zijn wij zijn kerk, het lichaam van Christus. Dat wij zijn heiligen zijn betekent dat Hij ons gekozen heeft, zo worden we aan elkaar verbonden. We zijn geroepen om zijn weg te gaan. Een andere is er niet. Net als de Israëlieten draagt Hij ook ons door de tijden en de eeuwen heen. Als op adelaarsvleugelen. Zo lief heeft Hij ook ons.

Dank hem dus elke dag voor zijn liefde en zijn trouw.
Dank hem met een dankbaar hart.
En ga op weg als zijn mensen, die elkaar tot zegen zijn.
Door Christus onze Heer.
Amen.